

IB (Infectious Bronchitis) eli kanan tarttuva keuhkoputkentulehdus

Aiheuttaja:

- Kanan koronavirus
- Virus pystyy muuntautumaan satunnaisesti (eri variantteja esim. QX, Massachusetts, 4/91 ja D388), mikä aiheuttaa haasteen sekä rokotekehittelylle että käytettävien rokotteiden valinnalle. Ongelmana etenkin maissa, joissa siipikarjatuotanto on intensiivistä.
- Virus on herkkä yleisesti käytetyille desinfiointiaineille.

Isäntäeläin:

- Vain kana.

Esiintyvyys:

- Yleinen Euroopassa ja kaikkialla maailmassa.
- Suomessa IB:tä esiintyi 1970-luvulla varsin yleisesti. Tauti kuitenkin hävisi maasta ja rokotukset lopetettiin.
- Keväällä 2011 yksi akuutisti oireileva tapaus munintakanalassa Itä-Suomessa (QX-tyypin virus). Kanala saneerattiin, eikä tartunta levinnyt muihin tuotantokanaloihin.
- Harrastesiipikarjatilojen laajalle levinnyt IB-tartunta tuli ilmi edellisen tapauksen kontaktien selvityksen yhteydessä keväällä 2011. Omistajat eivät juurikaan olleet havainneet akuutteja oireita kanoillaan, eivätkä olleet ottaneet yhteyttä eläinlääkäriin.
- IB-vasta-aineita löydettiin vuosina 2012-2013 tehdyssä tutkimuksessa useista harrastekanalosta eri puolilta maata (47 % tutkituista tiloista). QX-tyypin virus osoitettiin PCR-menetelmällä 10 %:lla viruksen varalta tutkituista tiloista ([Leena Pohjola, väitöskirja 2017](#)).
- D274-, 4/91- ja H120-tyypin rokoteviruksen kaltaisten virusten aiheuttamia tartuntoja on todettu ajoittain tuotantosiipikarjatiloihin vuodesta 2011 alkaen vaihtelevin oirein. Lähinnä linnuilla on havaittu muninnanlaskua ja viime vuosina myös hengitystieoireita.

Leviäminen:

- Herkästi leviävä suoran kosketuksen tai välillisen kontaktin kautta, leviää myös ilman/tuulen välityksellä. Vertikaalista leviämistä emolta munan kautta sikiöön ei ole osoitettu, mutta virus voi siirtyä kontaminoituneen munan pinnalla esim. hautomoon.

Itämisaika:

- Lyhyt, 18-36 h.

Oireet:

- Pikkupoikaset: lisääntynyt lämmöntarve, sierainvuoto, viheltävät/rahisevat hengitysäänet, yskä. Yleisoireet voimakkaat, kuten syömättömyys, apatia, istuva asento. Kuolleisuus 5-90 %. Henkiin jääneet paranevat noin 2 viikossa, mutta jäävät jälkeen kasvussa. QX-tyypin virustartunta ensimmäisten 18 vrk aikana aiheuttaa muutoksia munanjohtimissa, mikä johtaa steriliteettiin.

- Yli 6-viikkoiset poikaset: yleensä vain ohimeneviä lieviä hengitystieoireita. Aiheuttaa kuitenkin myös kasvutappioita.
- Munivat kanat: oirekuva vaihtelee oireettomasta lieviin tai voimakkaiseen hengitystieoireisiin. Muninnan lasku selvin oire. Munanlaadussa muutoksia, kuten ohutkuorisuus ja vetinen valkuainen. Haudonta- ja kuoriutumistulokset heikkenevät.

Hoito:

- Ei hoitoa.

Ennaltaehkäisy:

- [Kanalau muistilista tarttuvien tautien varalta](#)
- [Siipikarjan maahantuonnissa ETT:n ohjeet:](#)
 - tuontiuntuvikkojen/-munien emoparvien terveysseurantatulokset ja rokotustodistus
 - ei tuontiuntuvikkojen IB-rokotusta, rokoteviruskontaminaation ehkäisy hautomolla ja kuljetuksessa
 - tuontikaranteeni, jonka aikana IB-tutkimus.
- [Yleiset tautisuojausohjeet](#) koskien eläin- ja henkilöliikennettä, suojautumista villilinnuilta, jyräjiltä jne.
- [Tautisulku](#)
- Kertäytty/-tyhjennys (all in – all out)
- Ei kontaktia harraste- ja tuotantosiipikarjan välillä
- Emojen terveydenseuranta ja poikasten hankinta vain tuotantoketjusta, joka on aktiivisesti mukana [siipikarjan terveydenseurannassa](#) (Ruokavirasto; ent. siipikarjan terveystarkkailu).
- Rokotus:
 - Suomessa on sallittua erityisluvalla rokottaa emoja tapettua IB-virusta sisältävällä rokotteella. Käytössä vain munintakanaemoilla.
 - Suomessa ei ole käytössä elävää IB-virusta sisältäviä rokotteita. Oireilevista tuotantosiipikarjaparvista viime vuosina eristetyt taudinaiheuttajat ovat kaikki olleet rokotevirusten kaltaisia IB-virusia.
 - Kaikki oireilevat parvet on tutkittava IB:n varalta ja pyrittävä selvittämään virustyyppi mahdollisimman tarkasti, jotta kattavamman rokotusohjelman käyttöönoton tarvetta pystytään arvioimaan.
- 2020 on perustettu elinkeinon ja viranomaisten yhteinen IB-työryhmä selvittämään tartuntatilannetta ja pohtimaan tautiriskin hallintaa Suomessa.

Vastustus

- Ei ole Suomessa lakisääteisesti vastustettava elintauti
- Kunnaneläinlääkärin on kuukausittain ilmoitettava aluehallintovirastolle havaitusta tartunnasta.

Taloudellinen merkitys:

- Aiheuttaa huomattavia taloudellisia tappioita lähinnä alentuneen muninnan ja vähentyneen poikastuotannon kautta.